

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. משום שאלה ומשום שכירות 2
- ב. שאלה קנייה ואגרא קנייה אלא אמר רמי בריה דר' ייבא גזירה משום נסיוני דזמנין דזבנה לה ניהליה סמוך לשקיע' החמה דמעלי שבתא וא"ל תא נסייה ניהליה ושמעה ליה לקליה ואזלא מחמתיה וניחא ליה דתיזיל והוה ליה מחמר אחר בהמתו בשבת 2
- ג. והמחמר אחר בהמתו בשבת חייב חטאת 3
- ד. אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכנים לתוכו עבודת כוכבים 6
- ה. ישראל ששכר פרה מכהן יאכילנה כרשיני תרומה וכהן ששכר פרה מישראל אף על פי שמזונותיה עליו לא יאכילנה כרשיני תרומה 6
- ו. שרא לזבוני חמרא אידא דספסירא אי משום נסיוני הא לא ידעה לקליה דאזלא מחמתיה ואי משום שאלה ושכירות כיון דלא דידה היא לא מושיל ולא מוגר 8
- ז. פרה החורשת בשביעית ... מתירין מפני שיכול לשוחטה שדה ניר בשביעית ... מתירין מפני שיכול להובירה 8
- ח. אלו הן כלים שאין אדם רשאי למוכרן בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר 10
- ט. כל היכא דאיכא למיתלא תלינן ואף על גב דמצווה וכל היכא דליכא למיתלי לא תלינן אף על גב דאינו מצווה 11
- י. אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים זכרים אצל זכרים ... ואין מוסרין בהמה לרועה שלהן ואין מייחדין עמהם ואין מוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות 11
- יא. אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין ואין משחזיזין להן את הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי 12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

יב. בדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים כך אסור למכור לישראל
החשוד למכור לעובד כוכבים ... אסור למכור ללסטים ישראל.....12

דף טו.

א. משום שאלה ומשום שכירות

אסור להשאיל בהמה לנכרי¹ או להשכירה לו, אפילו סוס לרכב עליו, מכיון שחוששים שהלה יעבוד בה בשבת או יוציא על גבה משא ברשות – הרבים או בכרמלית, גם אם הוא מוסר אותה לנכרי כבר ביום הראשון של השבוע². אבל מותר להשאיל בהמה לנכרי, ואפילו בשבת, גם אם הלה לא ימנע מן הבהמה מלצאת בחצר בדבר שהוא בכלל משא, ואפילו בחצר משותפת של רבים שלא עשו בה עירוב³.

ב. שאלה קנייה ואגרא קנייה אלא אמר רמי בריה דר' ייבא
גזירה משום נסיוני דזמנין דזבנה לה ניהליה סמוך לשקיע'
החמה דמעלי שבתא וא"ל תא נסייה ניהליה ושמעה ליה
לקליה ואזלא מחמתיה וניחא ליה דתיזיל והוה ליה מחמר
אחר בהמתו בשבת

כבר התבאר במסכת פסחים דף נג. ולעיל דף ז. ודף יד: שבכל מקום אין מוכרים⁴ לנכרי בעל אדמות, ולא לישראל החשוד למכור להם, בהמה גסה כגון פרים ופרות סוסים וחמורים, שמא ישאלנה לעובד כוכבים או ישכירנה ויעשה בה מלאכה בשבת ועבר בלאו שהרי הבהמה של ישראל היא. וטעם

¹ סי' רמו סע' ג, ואפי' סוס העומד לרכב ג"כ אסרינן, גזירה שמא ישעינו משא, שם בביה"ל ד"ה בהמתו (וע"ש דהיינו רק בבהמה גסה)

² סי' רמו במ"ב ס"ק י

³ עיין סי' שה במ"ב ס"ק מג ובשעה"צ ס"ק לו, דבכה"ג גם ליהודי מותר.

⁴ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

נוסף שמא ימכרנה סמוך לשקיעת החמה בערב ששבת ויבקש הקונה הגוי לנסותה האיד היא הולכת כשהיא טעונה וכשתשמע הבהמה קול הבעלים המוכר לה, תלך היא בגללו ונמצא מחמר בשבת. וי"א⁵ שמותר למכור להם סוס שאין הסוס עומד אלא לרכיבת אדם לא למשאוי והחי נושא את עצמו⁶. ולהלן יבואר הדין בימינו.

ג. והמחמר אחר בהמתו בשבת חייב חטאת

כבר התבאר במסכת שבת דף קנג: שמהנאמר (שמות כ פסוק י) לא תעשה כל מלאכה וגו' ובהמתך, בא הכתוב לאסור⁷ עשיית מלאכה האסורה, במשותף, על ידי האדם והבהמה, כגון המנהיג בהמה ברשות הרבים⁸ ומשא על גבה, הן אם הבהמה היא של היהודי המעביד, הן של יהודי אחר, הן של נכרי, הן של הפקר⁹, והוא הנקרא בפי חז"ל איסור "מחמר".

ואסרה תורה שתיעשה מלאכה בשבת על ידי בעלי חיים, ושני דברים נאמרו בענין זה: האיסור לחמר והחויב בשביתת בהמתו¹⁰.

האיסור לחמר – אסור ליהודי¹¹ להנהיג כל בהמה, חיה או עוף, הן שלו הן של יהודי אחר הן של נכרי או של הפקר כמבואר¹², ביד, במקל או אפילו

⁵ רמב"ם הלכות שבת פרק כ הלכה ד, אע"ג דכתב הבית יוסף ביו"ד סימן קנ"א בשם ספר התרומה דהאידנא דרך הסוסים לחרוש בהם ולנהוג עגלות וא"כ אזדא ליה מעמיה דריב"ב מ"מ כיון דהם לא גזרו בזמנם אפשר להקל בזמן הזה המכירה. קובץ על יד שם ואפשר שמה שהשמיט בשלחן ערוך הא דבן בתירא מתיר בסוס, היינו משום דבלאו הכי האידנא נהגו להקל

⁶ עיין ביאור הלכה רמז ג ד"ה בהמתו

⁷ שו"ע ונו"כ רס"ב ומ"ב ז

⁸ ועיין סי' רמז במ"א ס"ק יב, הריב"ש בשם הרשב"א, דמחמר שייך אפי' בחצר כשיש משא על הבהמה, וע"ש בשם הר"ן, דאין בזה משום מחמר, ועיין כלכלת שבת, דיני שביתת בהמתו, ס"ק א, דגם לריב"ש אינו אלא דרבנן.

⁹ שם במ"ב ס"ק א ו – ח.

¹⁰ וגם הנשים מצוות בעשה זה, עיין תו' רע"א לשבת ריש פ' במה בהמה, דמשמע כן מן הר"ן, וע"ש בתפא"י, בועז, ובתפארת יעקב שם, ועיין מנחת חינוך סוף מוסף השבת, דכן משמע גם מהריטב"א, ועיין קצוה"ש סי' קיח בבדה"ש ס"ק א.

¹¹ סי' רמז סע' ג בביה"ל ד"ה שביתת, סי' שה במ"ב ס"ק א.

¹² סי' רסו במ"ב ס"ק א ו – ח (ע"ש, שאם הבהמה שייכת ליהודי, אית ביה תרתי, שביתת בהמתו ומחמר), ח"א כלל נח סי' א, ערוה"ש סי' שה סע' א, ועיין כלכלת שבת, דיני שביתת בהמתו, סע' ב, אג"מ, החורש, סע'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

על ידי השמעת קול בלבד¹³, אם על ידי זה בעל החיים עושה אחת מל"ט המלאכות האסורות לאדם מישראל בשבת¹⁴.

החיוב בשביתת בהמה – חייב אדם¹⁵ להישמר שלא תיעשה אחת מל"ט המלאכות האסורות בשבת על ידי בהמה, חיה ועוף שלו, או שהוא שותף בהן עם נכרי, ואין זה משנה אם הוא עצמו או נכרי עובד בהם¹⁶, והוא מוזהר על עשה זה גם כאשר עובדים בהם ללא ידיעתו¹⁷, גם כשהבהמה החלה

ח ובהערה יג (יב). ועיין סי' רסו במ"ב סוס"ק י, דמחמר שייך אפי' בעגלה ריקנית של נכרי, ועיין שש"כ פרק כז הערה ג שכתב וצ"ל דהיינו מה שהבהמה מושכת את העגלה. וע"ש בפמ"ג א"א ס"ק ז, דבהמה שמעבירה עגלה שהיא דע"ד טפחים בגובה י"ט, דהוה רשות בפ"ע, ועל העברת דבר שהוא רשות בפני עצמה, אינו חייב במעביר ד"א, וממילא גם אין בזה משום מחמר ושביתת בהמתו. לעו"ז המקור חיים בהנהגותיו על המ"א שם ס"ק ז מקשה, דדין זה של רשויות לא נאמר אלא לגבי זורק ד"א ולא לגבי מעביר ד"א, וכן מצאנו, דהא משא בני קהת היה שנשא הארון והמזבח, שהיו גבוהין מ"ט, וממילא אית ביה נמי משום מחמר ושביתת בהמתו. ¹³ סי' רסו במ"ב ס"ק ז, ועיין חינוך מצוה לב, דעל מלאכת בהמתו האדם מוזהר כמו על מלאכת בנו הקטן. – ואין איסור מן התורה אא"כ עשתה הבהמה את כל חלקי המלאכה בשלמותה, ל"ש במחמר ול"ש בשביתת בהמתו, סי' רסו במ"ב ס"ק ז, וע"ע ערוה"ש שם ס"י. וחמירי שביתת בהמתו ומחמר, כי שתי בהמות המוציאות יחד מרל"ר, מוזהר בעליהן עליהן, אפי' כשכל אחת יכולה לשאת המשא לבדה, משא"כ שני בנ"א, כשכל אחד יכול לבדו ומוציאים ביחד, שפטורים, שו"ת אב"ג או"ח סי' מה, ועיין אנ"ט, החורש, הערה יג (י), ועיין מקור חיים בהנהגותיו על המ"א סי' רסו ס"ק ז ושו"ת הר צבי או"ח סי' קמד.

¹⁴ כלכלת שבת, דיני שביתת בהמתו, ס"ע ב, קצוה"ש סי' קיה בבדה"ש ס"ק כז. ועיין מנחת חינוך סוף מוסף השבת, דלכו"ע תחומין לאו בכלל מלאכות, ואינו נכלל בפסוק זה, וע"ע אנ"ט, החורש, הערה יב (ז). ולענין שביתת בהמתו – עיין להלן הערה יג. – וע"ש ס"ע ה, דמחמר היינו דוקא אם הוא מנהיג את הבהמה והיא הולכת בעל כורחה מפני אימתו, אבל אם הוא קורא בנחת לבהמת חברו, והיא באה אחריו במשא שעליה, מותר, שהרי לדעתה היא הולכת, ועיין גם סי' רסו במ"ב סוס"ק א וסק"י, ובפמ"ג סי' שו א"א ס"ק ב לא משמע הכי, עיין קצוה"ש הנ"ל בבדה"ש ס"ק כח.

¹⁵ עיין סי' רמו ס"ע ה, ועיין מנחת חינוך, סוף מוסף השבת, שו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' קט ומחזיק ברכה ריש סי' רמו, ועיין שו"ע הרב סי' רמו סוס"ק טו, דאם לא מכר לו כדין, נמצא דלמפרע הבהמה היתה קנינו של היהודי, ועבר עליה משום שביתת בהמתו.

¹⁶ (מהא דסי' רמו ס"ע ג ובמ"ב ס"ק יא, ועיין סי' ש"ה ס"ע כג בבית"ל ד"ה ואף על פי, ושו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' קיב; ודע, כי מצאנו מחלוקת כשהבעלים במקום אחד והבהמה במקום אחר, ובמקום אחד כבר שקעה החמה וקידש היום, אי אזלינן בתר הבעלים, שהוא מוזהר על שביתת בהמתו, או בתר הבהמה, דהא מדמינן שביתת הבהמה לשביתת העבד, ובעבד אזלינן בתריה, עיין מנחת שבת סי' פז ס"ק ג ושערים מצויינים בהלכה שם ס"ק א.

¹⁷ (סי' ש"ה במ"ב ס"ק עח, ועיין שו"ת ח"ס או"ח סי' סב, דדוקא היכא שהיהודי נהנה ממלאכת הבהמה אסור, ע"ש דמסתייעא ליה מלשון הראשונים, וכן האמת והם דברי אלוקים חיים, לעו"ז ע"ע שו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' קיב דלא כתב כן למעשה, ועיין שש"כ שם הערה י שכתב "ושמעתי מהגרש"ז אויערבך וצ"ל, דנראה דרק אם רואה שהנכרי עובד בבהמתו, וכמבואר בב"י, אבל אם לא השכיר בהמתו לנכרי ונודע לו שנכרי עושה מלאכה בבהמתו, לגמרי שלא מדעתו, יתכן דאינו חייב כלל ללכת אל הנכרי ולמונעו מכך, הואיל ולא מסר לו כלל את הבהמה, כמבואר בסי' ש"ה ס"ע כג בבית"ל ד"ה ואף על פי, ואפילו אם לא כהגר"א, רק כהטעם משום דמירתת, היינו משום דאל"ה עצם המסירה לרועה חשיב כמוסר לעבדו בה, עכ"ד).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בעבודה זו מבעוד יום וממשיכה בה אחרי שקידש היום¹⁸, וגם כאשר היא עושה את המלאכה מאליה¹⁹, ובכל המקרים האלה חייב בעליה למנוע בעדה²⁰, שנאמר (שם כג פסוק יב) לְמַעַן יִנּוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ.

האיסור לחמר והחיוב²¹ בשביתת בהמתו חלים על כל המלאכות אשר יש בהן משום איסור תורה, אם היהודי עושה אותן בעצמו, ואילו לגבי מלאכות אשר אם היה עושה אותן בעצמו, היה עובר רק על איסור דרבנן, אין איסור מחמר, וגם אין חיוב בשביתת בהמתו. ומכל מקום לא תצא הבהמה לכרמלית, כשמשא על גבה, אף שאיסור הטלטול בה אינו אלא דרבנן.

ומדיני שביתת בהמתו הוא שבעליה חייב לדאוג לכך שלא תצא לא לרשות הרבים²² ולא לכרמלית²³, בשעה שמשא עליה, גם אם המשא כבר היה עליה מבעוד יום, ובכלל

¹⁸ סי' רסו סע' א, סי' שה במ"ב ס"ק עז, וע"ע מעדני ארץ, שביעית, סי' יג ס"ק יז בשם התו' רי"ד סוף מסכת שבת ובמסכת ע"ז, דאפי' אם הטעינה מע"ש והיא עושה מאליה כל השבת, אינו עובר על שביתת בהמתו, ע"ש, דהוא פלאי, ע"ש.

¹⁹ ובש"כ שם הע' יב ומהגרש"ז אויערבך זצ"ל שמעתי, דכל שהבהמה עושה מעצמה מרצונה אין שום חיוב על הבעלים למנוע, ולא דמי למעונה במשא מע"ש, ע"י סי' רסו במ"ב ס"ק ג, שהרי הטעינה היא לא לדעתה, עכ"ד, וע"י סי' שה במ"א ס"ק טז, וע"ש במ"ב ס"ק עז, וע"ע שו"ת מהר"ם שיק סי' קיב, בהסבירו דברי המ"א.

²⁰ ובש"כ שם הע' יג ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאסור להניח ע"ג בהמה אפי' דבר קטן ביותר כמו מחט, אף על גב שאינה מרגישה בכך, ובכח"ג באדם חשיב כמתעסק, אפ"ה בבהמתו אסור ועובר ממש על שביתת בהמתו, עיין שו"ת רע"א סוס"י ח ד"ה ונפקא מינה.

²¹ עיין שבת קנ"ג ב, כל שחברו פטור אבל אסור – בחמורו מותר לכתחילה, סי' רמו בפמ"ג מ"ז סוס"ק ו, ועיין שו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' קד ד"ה ועוד בה, דלדעת הרמב"ן, פ' אמור, דהעשה דתשבות ר"ל אפי' דבר שאינו מלאכה כיון דהוא מידי דמירחא אסור מן התורה, א"כ פשיטא דאיכא בני"ד (הסעת אנשים ממקום למקום) משום איסור שביתת בהמה מכיון דבגופו אסור מן התורה. – ועיין סי' רמו במ"א ס"ק יב בשם הריב"ש, דהאיסור לחמר נהוג גם בחצר, וע"ש בשם הר"ן, דאין בה משום מחמר, ועיין כלכלת שבת, דיני שביתת בהמתו, סע' א, דאולי גם לדעת הריב"ש אינו אלא מדרבנן, ועיין דעת תורה סי' רמו סע' ג (סוף דף טז) בשם הרש"א, דבכרמלית לא שייך משום מחמר (וע"י במ"ב סי' שה ס"ק מג שהביא מחלוקת בזה). ועיין שש"כ שם טו מהגרש"ז אויערבך זצ"ל שמעתי, דמשמע בשבת נג ב תוד"ה כאן, דלדידן דקיי"ל כר"ש במשאצ"ג, בבהמה כה"ג לא אסור משום שביתת בהמתו.

²² עיין שבת נ"א ב תוד"ה במה בהמה ובפנ"י שם, דלא שייך חיוב שביתת בהמתו דאורייתא אלא כגון בחרישה וטחינה וכיו"ב, אבל בהוצאה, דבאדם גופא מלאכה גרועה היא, בבהמה לא שייך כלל דאורייתא אלא דרבנן, וכן הביא המנחת חינוך, סוף מוסף השבת. וע"ע שו"ת שו"מ מהדו"ק ח"ג סי' סד, שדחה דברי הפנ"י, ועיין רמב"ם פ"כ מה' שבת ה"א ובה"ה שם, דגם בהוצאה הוי דאורייתא, וכן נראה מדברי הר"ן והריב"ש, לעיל הערה טו, דהאיסור לחמר ודאי בכה"ג הוי דאורייתא, ועיין שו"ת ח"ס חו"מ סי' קצד ד"ה והנה איסור, ועיין לעיל הערה טו בשם המהר"ם שיק.

²³ סי' שה סע' יא, במ"ב ס"ק מג ובביה"ל ד"ה ופוקק, ע"ש, דמה שאמרו בגמרא שבת קנ"ג ב, כל שחברו פטור אבל אסור – בחמורו מותר לכתחילה, אפשר דהיינו דוקא בגוף המלאכה, כמו עקירה בלא הנחה, משא"כ כרמלית, וכ"ש לענין ר"ה בזה"ז דהרבה גדולי ראשונים ס"ל דגם באין סי' רבוא שייך ר"ה, ע"ש. ועיין כלכלת שבת, דיני שביתת בהמתו, סע' ז, שו"ת מהר"ם שיק סי' קכט ד"ה אמנם, שו"ת שו"מ מהדו"ק ח"ב סי' סז וסוס"י סח, ועיין לעיל סוף הערה י.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

משא כל דבר שאינו בא לשמירתה הרגילה של גוף הבהמה, וכל שכן שאין להניח אליה משא.

ד. אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכנים לתוכו עבודת כוכבים

כבר התבאר במסכת פסחים דף ו. שאין מוכרין לנכרים בתים ושדות בארץ ישראל וכן אין משכירין שדות אבל משכירין להם בתים, ומותר למכור להם בתים ושדות בחוצה לארץ מפני שאינה ארצנו²⁴.

אף במקום שהתירו להשכיר לא התירו אלא לעשותן אוצר²⁵ או מחסן וכיו"ב אבל לא לדירה, מפני שמכנים לתוכו עבודת כוכבים בקבע. ונאמר "לא תביא תועבה אל ביתך" אבל מכירה אפילו לדירה מותרת²⁶. ובזמן הזה נהגו להשכיר אף לדירה, כיון שאין נוהגים להכניס עבודת כוכבים בבתיהם והכל לפי הזמן והמקום²⁷.

השוכר בית מעובד כוכבים, יש להחמיר שלא להניח ולהשאיר שם דמות עבודת כוכבים של העובד כוכבים²⁸.

ה. ישראל ששכר פרה מכהן יאכילנה כרשיני תרומה וכהן ששכר פרה מישראל אף על פי שמזונותיה עליו לא יאכילנה כרשיני תרומה

²⁴ שו"ע יו"ד סי' קנא סעי' ח

²⁵ ובהשגות הראב"ד שם "ובלבד שלא יהיה אוצר של יין ואם עשה שכרו אסור"

²⁶ כיון שקנאו העובד כוכבים ואין לישראל זכות בו אע"פ שמכנים בו העובד כוכבים אלילים לית לן בה (ש"ך ס"ק מז בשם הב"י)

²⁷ שו"ע שם סעי' י ובש"ך ס"ק יז לפעד"נ דסמכין אאידך שנויא שכתב הרא"ש וז"ל ועוד נהי דלדין שכירות לא קניה, כיון שיד האומות תקיפא ובדיניהם שכירות אלימא כמכר ואף אם נפל ביתו של משכיר אינו יכול להוציאו הוי כמכר עכ"ל. וכ"כ ראב"ן דאפי' מכנים עבודת כוכבים לבתיהם שרי משום דכיון דאותן ישראלים נותנים מס מקרקעות להעובד כוכבים אינו מיוחד הבית לישראל ומביאו הב"ח.

²⁸ שו"ע שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת יבמות דף סו: שישראל²⁹ ששכר או שאל³⁰ בהמה מכהן מכיון ששכירות לא קניא ומכיון שאין כל האחריות עליו, והרי היא בהמת כהן, מאכילה השוכר תרומה שאינה ראויה למאכל אדם כגון שנתקלקלה קצת³¹ או כרשינין שאין בני אדם אוכלין אותה אלא בשני רעבון. ואין צריך רשות מהכהן שבודאי ניהא ליה. אבל תרומה שראויה לאדם, אסור להאכילה לבהמה דהוי הפסד תרומה. וי"א³² שדוקא כרשינין מותר להאכיל לבהמה ולא שאר תרומה.

ודוקא תרומה טהורה, אבל תרומה טמאה מצותה בשרפה דוקא, ואסור להאכילה לבהמת כהן. ואפי' אם אין לו עצים לשורפה וקוברה כדי שלא יבא לידי תקלה כמו שנוהגין בזה"ז, אסור להאכילה לבהמה, אולם בזמנינו³³ שאי אפשר לכהנים לאכל תרומה מפני שהן טמאים, י"א³⁴ שמותר להאכיל לבהמת כהן תרומה שלא הוכשרה שאינה טמאה אבל אין להדר אחר זה כיון שהכהנים שבזמנינו אינם ודאי כהנים

י"א³⁵ שאפי' מזונותיו על הישראל שעי"ז שמותר לו להאכילה תרומה יאכילנה בריוח יותר, ניהא ליה להכהן ומקיים בזה מצות נתינה, וי"א³⁶ שאם מזונותיו על הישראל אסור להאכילה תרומה, שהרי זה גזל השבט, אלא תרומה שנפלה לו בירושה מאבי אמו כהן, או שלקחה מכהן מאכיל, אבל תרומה שצריך לתתה לכהן לא יאכילנה בלי רשותו.

כהן ששכר בהמת ישראל אף על פי שהוא חייב במזונותיה, לא יאכילנה תרומה מפני שאינה קניין כספו ששכירות לא קניא.

²⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק ט הלכה ז

³⁰ אף על גב דחייב גם באונסיה כיון שאם הוכחשה או הוולח אינו חייב לא מקרי קנויה לו. דא"מ שם נו

³¹ הר"י קורקוס כאן וכ"נ דעת רש"י בב"מ צ' א' ועי' מעשה רוקח ועי' בתוס' אנשי שם סוף תרומות והמאירי כ' בב"מ צ' א' כרשיני תרומה וכיוצא בהן מדברים שאינם תבואה ופירות גמורים מאכילין פרתו של כהן לכתחלה ויראה כן במיני קמניות

³² ר"ש תרומות פ"א מ"ט ותוס' יבמות ס"ו ב' וב"מ צ' א' ותוס' הרא"ש שם וריטב"א שם ותו' רבנו פרץ ובשטמ"ק שם בשם תו' שני' וראב"ד וכמה ראשונים

³³ דרך אמונה הלכות תרומות פרק ו הלכה א

³⁴ חזו"א שביעית סוף ס"ה' וכ"כ בה' תרו"מ שבסוף ס' ה' כלאים וערלה אך מש"כ שם להתיר גם בתרומה טמאה הוא דלא כמסקנת מרן במעשרות ס"ז' ו' סק"נ ועמ"ש"כ בדא"מ בפ"ב הי"ד

³⁵ רש"י בע"ז ט"ו א' והרא"ש והרע"ב בתרומות פ"א מ"ט ובתוס' ותוס' הרא"ש יבמות ס"ו ב' ור"א מן ההר שם והמאירי בע"ז ט"ו א' וכ"ד המרדכי ריש אלמנה

³⁶ תוס' ורשב"א וריטב"א בע"ז ט"ו א' והביא הרשב"א כן גם בשם הראב"ד וכ"כ בתוס' רבנו פרץ פסחים ל"ד א' ובתו' רבנו אלחנן ובתו' ר"ש משנן בע"ז שם ועי' ר"י קורקוס ואור שמח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ו. שרא לזבוני חמרא אידא דספסירא אי משום נסיוני הא לא ידעה לקליה דאזלא מחמתיה ואי משום שאלה ושכירות כיון דלא ידידה היא לא מושיל ולא מוגר

כבר התבאר במסכת פסחים דף נג. ולעיל דף ז. ודף יד: שבהמה גסה באופן שאסור למכור כמו שהתבאר אם מוכר על ידי מתווך יהודי מותר, שהרי אינו שלו להשאל או להשכיר וגם אין לחשוש שתלך מחמת קולו שהרי אינה מכירה את קולו.

וכן מותר אם מוכר לטבח או קצב שברור שהבהמה מיועדת לשחיטה. ובמוכר לסתם אדם תלוי למה נמכרת על פי רוב.

וכתב בשו"ע עכשיו נהגו היתר בכל, ופי' הפוסקים לפי שבימיהם היו דרים הרבה יהודים ביחד והיו יכולין למכור זה לזה אבל האידנא שמעט יהודים דרים במקום אחד אם לא ימכרו לנכרים יהיה הפסד, ולפי טעם זה בימינו היה עלינו לאסור.

אך יש כתבו הטעם לפי שעתה אין אנו בקיאים בגידול הבהמות שיש לחשוש שתלך הבהמה בשמיעת קולינו, וגם אין אנו רגילין עכשיו לקנות בהמה, כדי להשכירה כי אם לצורך עצמו קונהו. או לקנות על מנת למכור. ובעל נפש ימעט בבהמה טמאה, ואם קונה בעלי חיים טהורים למכור לשחיטה אין מה לחשוש כלל.

דף טו:

ז. פרה החורשת בשביעית ... מתירין מפני שיכול לשוחטה שדה ניר בשביעית ... מתירין מפני שיכול להובירה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בדרך³⁷ שאסור לעבוד הארץ בשביעית כך אסור לחזק ידי ישראל שעובדין אותה, או למכור להן כלי עבודה, כשידוע שהוא חשוד³⁸, לפי שאסור לחזק ידי עוברי עבירה. משום לפני עור לא תתן מכשול³⁹ ואפי' במקום שאין בו לפני עור דאורייתא כגון שיכול להשיג זה במקום אחר מ"מ אסור מדרבנן שמסייע ידי עוברי עברה⁴⁰, אבל אם אינו חשוד אמרי' שבודאי לקח אותם לצורך מוצאי שביעית

ומוכר לחשוד⁴¹ פרה חורשת כלומר פרה שמלומדת ומיוחדת להרישה בשביעית שהרי אפשר לשוחטה⁴², אף על פי שאין דרך בנ"א לשחוט פרה שחורשת, ולא אמרי' בזה⁴³ הדמים מודיעים דדמי פרה חורשת יותר מדמי פרה לשחיטה. ויש חולקין⁴⁴.

אבל להשכיר לו בהמתו משמע בירו'⁴⁵ דאסור ואפי' במקומות שנאכל אבל לא נעבד ואפי' להשכיר בהמתו לגוי,

ומוכר לו שדהו אפי' חרושה ועומדת לזריעה שהרי אפשר שיובירה בשנה זו, ויזרענה בשנה אחרת, או שקנה לבנות שם.

³⁷ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ח הלכה א

³⁸ ואפי' לפ"ד רבנו דסתם ע"ה חשוד על השביעית מ"מ אין איסור לסייעו אלא בידוע שהוא חשוד וכן אם אין ידוע מה טיבו א"צ לברר וכ"ש לפ"ד ר"ת ורמב"ן דסתם ע"ה אין חשוד על השביעית. מיהו למכור לו פירות שביעית או למסור לו דמי שביעית צריך לברר אם אין ידוע מה טיבו.

³⁹ דהיינו מי שהתאווה ויצה"ר סגרו עיניו אל תעזור אותו להוסיף בעוורונו ותוסיף להרחיקו מן היושר אבל ראוי לקלקל לו. כמבואר בדברי רבנו בפיה"מ שביעית פרק ה

⁴⁰ [ה] עי' במשנה ראשונה ותוס' אנשי שם ורבנו בפיה"מ כתב משום לפני עור ואין בזה סתירה דכונתו דיסוד האיסור הוא משום לפ"ע ועי' בפ"ת יו"ד סי' קנ"א סק"ב שיש מפקפקין שגם ביכול להשיג במקום אחר יש לפ"ע דאורייתא ועי' ריטב"א בע"ז ט"ו ב' מש"כ דליכא לפ"ע דאורייתא רק במקום שיעשה איסור ודאי אבל במקום ספק אף שיש רגלים לדבר שיעשה איסור אין לפ"ע רק מדרבנן אסרו ולכן התירו במקום דאיכא למיתלי.

⁴¹ רמב"ם שם הלכה ו

⁴² ואף על פי שזו תליה רחוקה קצת התירו כאן משום פרנסתו כמבואר ברמב"ן בנימין ס"א ובע"ז ט"ו. וע"ל פ"ד ס"ק רמ"ז וצ"ע:

⁴³ תפארת ישראל במשנה שביעית פ"ה מ"ח

⁴⁴ עי' בתוס' אנשי שם וצ"ע ובירו' משמע שאם מכרה לארים אין תולין שקנה לשחיטה וצ"ע.

⁴⁵ עי' ירו' שביעית פ"ו ה"ב ואולי מיירי בידוע בודאי שיעבוד בה וגם י"מ דר' אושעיא שם חולק וצ"ע:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ח. אלו הן כלים שאין אדם רשאי למוכרן בשביעית המחרשה ונל כליה העול והמזרה והדקר

ואלו כלים⁴⁶ שאין האומן וכ"ש שאר כל אדם רשאי למוכרן בשביעית למי שחשוד על השביעית⁴⁷, מחרשה וכל כליה⁴⁸ העול, והמזרה שהוא כלי שבו זורה את הגורן לרוח להעביר את הקש וכשאינ גורן עודר בה את הקרקע, והדקר שהוא כלי ברזל לחפור הארץ, וה"ה שאסור למכור⁴⁹ לו נפה וכברה וריחים ותנור אם ידוע שאין לו פירות ששית רק של שביעית⁵⁰. זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת למלאכה שאסורה בשביעית אסור למכרו לחשוד, ולמלאכה שאפשר שתהיה אסורה ותהיה מותרת מותר למכרו לחשוד⁵¹. וכן אם הוא בסוף שנה שביעית די"ל דקונה לצורך שמינית דתלינן לקולא.

אלו העובדים וסומכים על היתר המכירה אסור למכור להם כדין חשוד⁵².

והמשאיל כלי בישול לחשוד שמשתמש בפירות שביעית שנאסרו לאחר הביעור, או הספיחין, הכלים טעונין הגעלה. ולכן מותר לסרב להשאילם אף על פי שאפשר שישתמשו להיתר.

ואלו שסומכין על היתר המכירה ועי"ז משתמשי בפירות שצריך לאוסרם משום ספיחין, הרי הכלים שלהם אוסרים בנו"ט.

⁴⁶ שם הלכה ב

⁴⁷ אבל לסתם ע"ה מותר. חזו"א שביעית סי' י"ב סק"ד

⁴⁸ ואין לתלות שקונה לצורך מוצאי שביעית שכלים אלו מצויין כל שעה ואין אדם קונה משנה לחברתה

⁴⁹ תוס' גיטין ס"א א' ותוס' הרא"ש שם וכ"נ דעת המאירי שם

⁵⁰ ואף על גב דלקמן ה"ז התירו להשאיל זה לחשודה על השביעית התם משום דרכי שלום הקילו אבל במכירה לא שייך דרכי שלום וי"א דגם למכור מותר כיון שיש לתלות תליה רחוקה דגם במכירה יש דרכי שלום אם האומן לא ירצה למכור לו.

⁵¹ ודעת הרמב"ן שלא התירו בזה אלא משום פרנסתו ולפ"ז ליתן במתנה אסור. וכ"ז לחשוד אבל אם ידוע שישתמשו בכלים לאיסור לכו"ע אין למכור ולהשאיל להם.

⁵² דרך אמונה בציון ההלכה שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

י"א⁵³ דבערב שביעית מותר למכור לו אבל להשאיל או להשכיר לו אסור גם בערב שביעית.

ט. כל היכא דאיכא למיתלא תלינן ואף על גב דמצווה וכל היכא דליכא למיתלי לא תלינן אף על גב דאינו מצווה

אם אפשר לתלות שאין כונת האדם לעשות עבירה בחפץ שיקבל אין איסור משום לפני עור בהושטתו⁵⁴.

לפיכך אע"ג⁵⁵ שאסור להשאיל לאדם כלי מלאכה אם הוא חשוד לעשות בהם מלאכה בשבת, אם יש לתלות שיעשה בה מלאכת היתר מותר, ודוקא בדבר המצוי אבל אם המלאכת היתר אין מצוי לעשות, אין תולין בה אם לא מפני דרכי שלום.

י. אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים זכרים אצל זכרים ... ואין מוסרינן בהמה לרועה שלהן ואין מייחדין עמהם ואין מוסרינן להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות

אין מוסרינן⁵⁶ תינוק ישראל לכותי ולגוי ללמדו ספר וללמדו אומנות⁵⁷, מפני שכולן חשודין על משכב זכור⁵⁸.

⁵³ תורת זרעים וכ"נ בחזו"א שביעית סי' י"ב סק"ט:

⁵⁴ עיין אנ"מ ח"א דיו"ד סי' ע"ב וחת"ס יו"ד סי' י"ט חזו"א שביעית סי' י"ב אות י"ט ועיין שביעית פ"ה מ"ו ובמפרשים שם שו"ת פנ"י חיו"ד סי' ב' ובאנ"מ חיו"ד סי' ע"ג

⁵⁵ משנה ברורה סי' שמז ס"ק ז

⁵⁶ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה ה

⁵⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כב ד

⁵⁸ ובי"ד סי' קנ"ג כתב הרב מהרמ"א הטעם דמשכי ליה למינות והוא ג"כ לשון רש"י בפ"ק דע"ז ואף על גב דאפי' גדול אסור להתייחד עם כותי משום ש"ד צ"ל דאפילו במקום דליכ' חשד ש"ד מ"מ תינוק אסור מפני תרי טעמי מינות ומשכב זכר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואין מעמידין בהמה בפונדקיות של כותים ואפילו זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות.

ואין מוסרין בהמה לרועה שלהם אפילו זכרים לזכר ונקבות לנקבות מפני שכולם הם בחזקת מנאפים וכשיבא הזכר לשכב עם הנקבה ישכב עם הבהמה.

ובימינו שאין חשודים על משכב בהמה נהגו היתר⁵⁹.

יא. אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין ואין משחיוזין להן את הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי

כשם⁶⁰ שאין מוכרין לעובד כוכבים דברים שמחזיקין בהן ידיהן לעבודת כוכבים כך אין מוכרין להם דבר שיש בו נזק לרבים כגון כלי זיין וכבלים ושלשלאות ואין משחיוזין להם.

אסור למכור⁶¹ לגוים כל כלי המלחמה ואין משחיוזין להם את כלי המלחמה ואין מוכרין להן לא סכין ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים אבל מותר למכור להם דבר שאינו אלא להגן.

יב. כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים ... אסור למכור ללסטים ישראל

⁵⁹ J'n ao u' כתב הרשב"א ז"ל ובפירקא דלעיל אסיקנא דלא נאסר ליחד אלא במקום שחשודין על הרביעה וא"נ בסתם מקומותיהם של כותים שלא נודע מנהגם שחשודין אבל במקומות הידועים שלא נחשדו עליה מותר ליחד עב"ל. וע"ז נהגו בזה היתר במקומותינו. מ"מ שם וכן בטור אבעה"ז כד מר"ת

⁶⁰ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ט הלכה ח

⁶¹ רמב"ם רוצח ושמירת נפש הי"ב ב – יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכשם שאסרו למכור לגוי כך אסרו למכור לישראל שמוכר לגוי. ומותר למכור לחיל של בני המדינה מפני שהן מגינין על ישראל.

כל שאסור למכור לגוי אסור למכור לישראל שהוא ליסטים מפני שנמצא מחזק ידי עובר עבירה ומכשילו.

ואפי' אינו הורג בהן כיון שע"י הזיין עומד על נפשו ומלסטם הבריות ובימינו כתב הטור שנהגו למכור כל כלי זיין לנכרים כיון שעל ידם מצילין אותנו מהאויבים הבאים על העיר⁶². ויבואר עוד להלן דף טז. בעזה"ת.

⁶² טור יו"ד קנא ובהג"מ שם כתב טעם בשם הטור הטעם לפי שבימיהם היו דרים הרבה יהודים ביחד והיו יכולים למכור לזה ולזה אבל האידנא שמעט יהודים דרים במקום אחד ואי לא מזבן לעובר כוכבים איכא פסידא שרי וצ"ע דטעם זה כתב על מכירת דברים המיוחדים לע"א לא על שבר שיש בו נזק לרבים אלא כתב טעמא משום שמגינים על העיר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

